

КУЛЬТУРНИЙ ВИМІР ЦІННІСНО-РЕФЛЕКСИВНОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Проблема ціннісної орієнтації завжди була і залишається актуальною для держав із полікультурним середовищем, до яких також належить Україна. В Україні процес ціннісно-рефлексивної ідентифікації набуває критичного стану, у зв'язку з загостренням суспільної уваги щодо регіональних, мовних та культурних відмінностей. Оскільки джерелом влади у демократичній державі є сам народ, критичний стан системи соціальних цінностей, перш за все, негативно впливає на політичну культуру держави та, як наслідок на культуру народу загалом.

Між тим, ще понад сто років тому загрозу переростання уніфікації у регіональні розколи прозорливо бачив Михайло Драгоманов. Він цілком слушно звертав увагу на історико-географічні особливості різноцивілізаційного розвитку окремих територій України (українські землі, що перебували у складі Росії, Австрії, Угорщини тощо). На його думку, це вимагало, щоб "в кожній з цих політичних областей прийоми суспільної діяльності були різними" [7, с. 52].

Метою статті є визначення культурних факторів формування ціннісно-рефлексивної ідентифікації особистості у соціокультурному середовищі та обґрунтування їх значення у застосуванні антропологічного підходу для вивчення ціннісного поля в сучасній Україні.

Аналізуючи духовно-моральний стан українського суспільства, можна дійти висновку, що він викликає глибоке занепокоєння. Корозія усталених духовних цінностей є наслідком прагматизації життя, пропаганди насилля, нехтування правових, моральних, соціальних норм, що за своїми масштабами становить глобальносоціальну проблему [2, с. 27].

На процес становлення ціннісно рефлексивної ідентифікації особистості перш за все впливає соціокультурне середовище. Оскільки процес соціокультурної діяльності включає культурну трансмісію, що є механізмом, за допомогою якого йде передача накопиченого досвіду і знань новим суб'єктам освіти, і включає процеси інкультурації і соціалізації, тобто інтеграцію індивіда в людське суспільство, отримання ним досвіду, який потрібний для виконання соціальної ролі [6, с. 133].

Зважаючи на те, що передумовою становлення ціннісної орієнтації індивіда є процес його ідентифікації, як акт усвідомлення себе у соціокультурному просторі, необхідно звернути увагу на один з основних етапів процесу ідентифікації – рефлексію. У соціокультурному вимірі рефлексивна функція регулює поведінку на основі прийнятих цінностей, сприяє розвитку вмінь оцінювання і прогнозування результатів соціокультурної діяльності, виявленню проблем особистісного розвитку, дослідженню власних творчих можливостей із метою самореалізації в соціокультурній діяльності [5, 151].

Людина, як суб'єкт культури, у своїх думках, переживаннях, діях орієнтується на усталені норми і духовні цінності культури, до якої належить. Тобто ідентифікує себе із соціокультурним середовищем, у якому вона знаходиться. Кастельс М. визначає ідентичність наступним чином: "ідентичність є процесом, у ході якого суб'єкт усвідомлює себе і осмислює ціннісні орієнтири своєї діяльності на основі певного культурного підходу або групи підходів, що виключає необхідність широкого звертання до інших соціальних структур" [1, 6]. Наголошуючи увагу на певному культурному підході, необхідно зазначити, що саме антропологічний підхід у вивченні рефлексивно-ціннісної ідентифікації, уможливорює широке звернення до інших соціальних структур. Оскільки, як наголошує В. Воронкова: "культурна антропологія виступає у вигляді вищої форми генералізації уявлень про інститути культури людства, представлених в універсальній інтеретнічній формі" [3].

Значення цінності, як основи та невід'ємної частини кожної культури, висвітлює саму культуру, як спосіб і форму людського ставлення до природи, створюючи ціннісне поле сучасного суспільства. Антропологічний підхід у дослідженні ціннісно-рефлексивної ідентифікації особистості базується на природі людини і виходить насамперед з таких принципів, як:

1. Сталість, інваріантність фундаментальних родових якостей людини як істоти біологічної, соціальної і розумової (духовної), що споконвічно володіє волею.
2. Універсальність людини, єдності людського роду і незалежно від етнічних, расових, соціальних, географічних і інших відмінностей, рівноправності всіх людей.
3. Невід'ємності природних прав людини, їх пріоритету стосовно принципів устрою, законів і діяльності держави [3].

Аналізуючи принципи антропологічного підходу у дослідженні ціннісної орієнтації особистості у соціокультурному середовищі можемо виділити основні культурні фактори формування ціннісно-рефлексивної ідентифікації:

– Концептуальні інновації – зміна понять системи цінностей та ціннісної свідомості. Як зазначає Ю. Сорока: "акцентами цієї концептуальної інновації є обґрунтування та визначення мінливості, неузгодженості та суперечливості, несистемності ціннісних орієнтирів сучасного суспільства" [6, с. 224]. Тобто мова йде про створення сучасного ціннісного поля, у якому уможливорюється "мислення цінностями"

(М. Хайддегер) і формується “поле потенцій, виборів та шансів” (П. Штомпка) [6, 223].

– Створення мовного колективу. Основою для створення такого колективу є пошук соціологічної мови, яка є адекватною завданням аналізу сучасного соціокультурного простору, де культурна неоднорідність та полікультурність невинно нарощується. Пошуки соціологічної мови реалізують методи соціолінгвістики, яка вивчає проблеми соціальної диференціації мови, тобто характер взаємозв'язків між мовними та соціальними структурами [4]. Особливу увагу соціолінгвістика приділяє питанню взаємозв'язку мови та культури.

– Політична культура як є рушієм механізму державотворення та гарантом відтворення демократичних цінностей. Латигіна Н. підкреслює значення політичної культури у демократичному суспільстві: “народ, що має високу політичну і правову культуру свідомо бере участь у житті суспільства та держави” [10, с. 655].

Тож, можна зробити висновок, що значення приведених культурних факторів ціннісно-рефлексивної ідентифікації полягає у збереженні принципів антропологічного підходу у дослідженні ціннісного поля сучасного суспільства в Україні. Визначені у статті фактори є основою творчими для ціннісного поля суспільства та забезпечують можливість регулювання державотворчих та соціально-культурних процесів в Україні.

Культура у широкому розумінні – все те ціннісне, що коли-небудь було створене людиною. Слід пам'ятати, що саме цінності творять культуру і, зважаючи на те, що кожне покоління має свою мову, свою культуру, а отже і свої цінності, головним завданням для демократичного суспільства України є забезпечення діалогу культур.

Використана література:

1. Castells M. End of millenium. – Malden MA: Blackwell. 2000. – 448 p.
2. Барлім О. О. Аксіологічний підхід як шлях до усвідомлення ціннісних аспектів громадянської освіти і виховання молоді : збірник наукових праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України, за ред. С. Д. Максименка. – Київ, 2010, – 491 с.
3. Воронкова В. Г. Управління людськими ресурсами: філософські засади [Текст] : навчальний посібник / В. Г. Воронкової ; під ред. д. ф. н., проф. – К. : ВД “Професіонал”, 2006. – 576 с.
4. Жоль К. К. Соціологія : навч. посібник. – К. : Либідь, 2005. – 440 с.
5. Запорожец А. В. Профилактика компьютерной зависимости подростков средствами досуговой деятельности / А. В. Запорожец // Психологическое здоровье подрастающего поколения. – Астрахань, 2009. – С. 150-152.
6. Золотова Г. Д. Соціокультурний розвиток як засіб профілактики адитивної поведінки : Вісник ЛНУ ім. Тараса Шевченка. – № 5 (240). – Ч. І. – Луганськ : Вісник, 2012. – 244 с.
7. Історія української Конституції / Українська правнича фундація [Анатолій Гнатович Слюсаренко (упоряд.), Микола Володимирович Томенко (упоряд.)]. – К. : Право, 1997. – 464 с.
8. Подольська Є. А. Кредитно-модульний курс культурології : навчальний посібник / Є. А. Подольська, В. Д. Лихвар, Д. Є. Погорілий. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 368 с.
9. Сорока Ю. Г. Свої, чужі, різні: соціокультурна перспектива сприйняття Іншого : монографія / Юлія Сорока. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2012. – 332 с.
10. Цінності та ідеали демократії / Н. А. Латигіна // Гілея: науковий вісник : зб. наук. пр. / Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова, УАН. – К. : ВІР УАН, 2011. – Вип. 50 (№ 8). – С. 654-661.
11. Ціннісний конструкт міжкультурної комунікації / Ю. Ж. Шайгородський // Український соціум. – 2002. – № 1. – С. 41-48.

Аннотація

В даній статті аналізується феномен ціннісно-рефлексивної ідентифікації особистості в соціально-культурному вимірюванні. Виділено аспект соціокультурного впливу на становлення ціннісно-рефлексивної ідентифікації особистості. Определены основне культурне фактори формування даного опроцесса и их значимость для антропологического подхода в изучении ценностного поля современно гообщества в Украине.

Annotation

This article analysed the phenomenon of valued-reflection persona lidentification at the social- cultural measuring. There is selected an aspect of social-cultural influences on becoming of valued-reflection personal identification and defended the maincultural l factors informing of this processand the irmeaning fulness for anthropological approachattheresearcho fthe valued field of modern societyin Ukraine.

УДК 18.008

Юхимук Ю. В.

ГЛАМУР: СИМУЛЯТИВНИЙ ФЕНОМЕН СУЧАСНОСТІ

Сучасна культурна ситуація позначена тенденцією до симулятивної підміни класичних цінностей буття, зокрема, краси. Новітня форма симуляції краси – гламур – органічно вписалась у контекст симуляції загальнокультурної, де відбулась різновидова підміна позитиву руйнівним негативом: органічних продуктів харчування – генетично модифікованими, живої комунікації – сидінням у чаті, особистісної харизми – штучно сконструйованим іміджем, мистецтва – “артпрактиками”, краси –